

Berač.

Slika. — Spisal Ivo Česnik.

Jasno solnce je sijalo na nebu. Čez zeleneča brda je pihal tih veter in nalahno božal mlado brstje po drevju. Zakipelo je veselje v naravi, vzradostila so se srca. Klilo je, cvetelo, zelenelo, rastlo bujno vse po dolinah in po gričih. Petje ptičev po logih in žuborenje potočkov po pisanih tratah je našlo v srcih prijazen odmev. Kot bi kdo klical naravo k vstajenju, kot bi jo vabil z mogočno, a obenem nežno besedo in udarjal na mehke strune brneče lire, tako se je zdelo. In zavešelo se je vse življenja, vzplalo je v dušah nekaj nepojmljivega, večno-lepega kakor hrepenenje po vzorih, čistih in nedotaknjenih.

V tisti prijetni pomladi je stopal po poti in mrmral sam s seboj. V njegovem srcu niso našli odmeva tisočeri glasovi probujene narave. Bujno cvetje črešenj in hrušk, po katerem je šumljal roj čebel in čmrljev, ga ni zanimalo.

Vedno je bil tak, odkar sem ga poznal. Hodil je počasi, zdajnzdaj obstal kraj poti, zacepetal z nogami, potolkel s palico po tleh, mrmral in krenil dalje. Klobuk je imel ozaljšan s cveticami. V roki je nosil košek, v njem razne vrečice za moko, krompir in fižol. Na vrhu vsega je pa nosil cvetice, ki jih je dobil v vasi ali jih je nabral ob poti.

Gledal je vedno v tla, in zdelo se ti je, da je globoko zamišljen. Če je srečal voz, se mu je ognil daleč s poti in počakal, da se je odpeljal mimo.

Ljudje so mu radi dajali miloščine, ker so vedeli, da je revež. Smilil se jim je, kakor se mora smiliti vsakomur človek, ki mu stvarnica ni podelila dovolj pameti.

Če je prišel med ljudi, se je smejal in včasih je zapel o svetnikih in o Materi božji.

Veter je pihal po mladi naravi in se poigraval z njegovimi dolgimi lasmi, ki so segali do ramen, padali po čelu in sencih in čez ušesa; pihal mu je ob hlače, ki so kazale široke zaplate in bile na kolenih raztrgane. Črevlji so spredaj zdehali, kakor bi jim bilo dolgčas, palca sta radovedno gledala v božji svet.

Solnce je že jelo pripekati, in beraču je lil pot po čelu in mu lezel na sivo brado, ki je bila mastna in zamazana.

Odkril se je in začel moliti. Dolgo je molil. Med molitvijo so mu uhajale misli daleč nazaj v preteklost. Spomnil se je očeta, ki je zdelan in utrujen sedel zvečer pred kočo in mu gladil zlate kodre. Miloval ga je in se včasih žalosten zamislil. Prehladil se je oče, zbolel in umrl. In odnesli so ga. Toda on še takrat ni vedel, kaj je smrt. Zdaj pa ve, ko je star in utegne božja dekla vsak trenotek zamahniti po njem s koso. In spomnil se je matere. Kot bi živa stala pred njim, se mu je zdelo. Vsa izključena od trpljenja. Globoko ima udrte oči, a te so žive in čvrste, kot bi hrepenele po sreči in bi jo že gledale. Solze ji teko iz njih, solze za sina, ki bo ostal tako sam. In solze privro v oči tudi beraču.

„Ne jokaj, Luka, in ne bodi žalosten! Brat bo skrbel zate. Naročila sem mu, naj te ima kot punčico svojega očesa. Spominjaj se me, Luka, in moli zame!“

Obesila mu je tedaj svetinjico okrog vratu in mu ukazala, naj jo čuva.

„Mati so mi jo izročili na smrtni postelji, jaz jo pa izročam tebi. Stara je že in spominjala te bo name.“

Zunaj je šumel vihar in tresel drevesa. Odurna pesem je šumela v vrhovih. Zaletaval se je veter v hišne vogle in piskal. Valila se je burja čez les in vršala, da se je plašna zverina skrivala po luknjah.

Tedaj je umirala njegova mati. Prišel je brat Jakob, ji podal v roko svečo s Sv. Višarij in pokleknil poleg postelje. Mirno je zaspala. Luka je pa jokaj, ker je slutil, da je izgubil vse na svetu.

Spomladi se je poročil brat, in od tedaj je užil Luka malo veselih ur. Mlada ga ni mogla videti in še brat se je začel zadirati nanj. Zapodila sta ga v listje, kjer je preležal včasih cele dneve. In potem je začel laziti po svetu in beračiti.

Spomnil se je, da je pred kratkim izgubil svetinjico, ki mu jo je dala mati na smrtni postelji. Tako težko mu je bilo v duši, ko je mislil na to. Edino, kar je imel po njej, je izgubil. Zdelo se mu je, da je z njo odšlo od njega vse, kar je bilo lepega.

„Zdaj vem, da kmalu pojdem za materjo.“

Še drugi bridki spomini so mu pretresali dušo.

* * *

Hodil je ravnotako v suši po cesti. Solnce je pripekalo, kakor bi hotelo spaliti vso naravo. Potni kosci so snemali klobuke z glav in si brisali pot raz čela. Ptiči po grmovju so ždeli.

Kako rad bi legel v senco in si izpočil, toda v vas, kamor se je namenil, je bilo še daleč.

Niti enega diha ni bilo, da bi pobožal naravo, da bi pogladil cvetice. Zadehtele bi potem, zelenje na drevju bi zašumelo in mogočna pesem veličastne prirode bi se glasila prek poljan. Mimo se je peljal voz in puščal za seboj oblak prahu. Na vozu je sedel gospod in priletna gospa. Zraven je pa tekkel po jarku pes in lajal na berača.

Tako je šel dalje, mrmral sam s seboj, zacepetal zdajinzdaj z nogami in potolkel s palico.

Cesta se je vila po samoti. Tuintam je stal ob nji senčnat topol ali grm bodečega trnja. Na levici je bila pusta, kamenita zemlja, na desnici strme, pokošene senožeti.

Zagledal je tedaj pred seboj dva potepuha. Ustrašil se jih je in se umaknil s ceste v jarek.

„Nič se ne boj!“

Pristopila sta in sta mu vzela, kar je imel. Nabral si je pa bil tedaj slanine, kruha, moke in fižola. Tudi še dokaj dobre črevlje sta mu vzela, ki mu jih je bila podarila usmiljena duša. Tudi sta ga sezula.

„Midva sva bosa in hodiva že ves dan.“

„Pustita me!“ je vpil in jima hotel ubežati. Toda držala sta ga močno, dokler ni bil sezut. Ker ni miroval, ga je večji capin udaril s pestjo po hrbtu, da je skoro omedlel. Potem sta ga izpustila.

Žalosten je bil ob teh spominih. Tako zapuščenega in samega se je čutil.

Zamislil se je Luka v drugo dogodbo.

Bila je zima, da je škripalo pod nogami. Krevsal je po cesti. Burja mu je brila nasproti in mu metala snežinke v obraz. Zaganjala se je v samotne breste in jagnedi, ki so stali ob cesti. Tulila je, cvilila in se zvijala.

V tisti hudi zimi je srečal berača na cesti. Bil je bos in slabo oblečen. Kar tresel se je mraza. Dolga, bela brada mu je segala na prsi. Burja se je drvila po nji in jo kuštrala.

„Zakaj si bos, prijatelj? Saj bi vendar prosil za črevlje in bi ti jih kdo dal.“

„Ne maram obutala. Pokoro delam za svoje grehe.“

Častitljiv je bil njegov obraz. A Luki se je zdelo, da ni pri zdravi pameti, kot on ni.

Počasi je krevsal dalje in dospel v vas. Drugi dan je izvedel, da so dobili starca zmrzlega.

„Beda je na svetu, in to me tolaži, da nisem najnesrečnejši,“ si je mislil. „Kmalu pojdem in potem bo vsega konec. K materi pojdem.“

ln zamislil se je v nebesa. Lepa so, vsa iz zlata, demanti se bliščijo na stropu, stene so preprežene z dragocenimi preprogami. Tam prebivajo vsi izvoljeni, angelci pojo, svetniki in svetnice. Tudi njegova mati je med njimi.

Zasveti se mu obraz veselja.

„Bog me bo vzел k sebi.“

Zdrami se iz svojih misli in pogleda naokrog. Škrjanček se je dvigal proti nebu, kos je drobil v grmovju. Kukavica se je oglašala v logu. Njen glas je bil vablјiv in prijeten.

„Koliko let bom še živel, kukavica?“ In nakukala je deset.

„Lažeš, še letos umrem.“

*

ln res je umrl še tisto zimo. Tri dni je ležal v listju ves onemogel, četrti dan je pa poprosil brata, naj ga spravi v hišo, ker bo umrl. ln brat mu je uslišal zadnjo prošnjo. Spravil ga je na gorko, šel po duhovnika, ki ga je izpovedal in spravil z Bogom. Še tisti teden je umrl.

Zunaj je pa tulila burja prav kot takrat, ko je umirala mati.

